

DAN STANCA

# ADIO, ROMÂNIA



EDITURA VREMEA  
BUCUREȘTI  
2019

## CUPRINS

Iubire de tată .....	5
Copil postum.....	47
Vladimirești.....	85
Un teanc de foi.....	120
Fecioara.....	146

Coperta: Silvia Colfescu  
Redactor: Ciprian Măceșaru  
Tehnoredactor: Cosmin Teodorescu

Copyright © Dan Stanca, 2019

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României**  
**STANCA, DAN**

**Adio, România** / Dan Stanca. - București : Vreema, 2019  
ISBN 978-973-645-952-8

821.135.1

## IUBIRE DE TATĂ

A trecut vremea marilor incendii, a marilor erupții și a marilor bocete... După ce lava și lacrimile s-au uscat, în locul lor a apărut un arhipelag de cristale și de cicatrici care fac lumea de altădată de nerecunoscut. Timpul, insesizabil ca întotdeauna, lucrase și acum fără nici un avertisment. Oamenii nici nu-și dăduseră seama ce se poate întâmpla. S-au pomenit cu toate date peste cap, neputincioși în fața valului de transformări, care invadase teritoriul lor lipsit de apărare. Ce era acest teritoriu? Nu doar construcții și peisaje, universul vizibil și aparent indestructibil, ci și tot ceea ce era nevăzut și forma o altă planetă, aceea a minții lor, cu o formă neprecizată și cu o compoziție incertă, pe care nici un aparat nu a reușit vreodată s-o analizeze. Tomograful e o jucărie în fața complexității acesteia. Fotografii pe care le realizează cu migală și acuratețe oferă cunoașterii doar o peliculă subțire ca foița de scrum din ceea ce, uriaș și perpetuu plâsmuitor, zace în străfunduri inexplorabile. Și uite că nu mai e mult și aniversăm trecerea unui veac de când a luat sfârșit al Doilea Război Mondial...

Alma Pogoneanu era o femeie care se apropia de patruzeci de ani, necăsătorită, virgină, locuind într-o garsonieră din capătul unui cartier decimat la cutremur. Norocul mare cât blocul care se dărâmasese atunci fusese acela că plecase de acasă. Mișcările seismice au prins-o pe stradă așa cum pe o femeie o apucă tam-nesam durerile făcerii, doar că femeia de data aceasta era chiar pământul a cărui sarcină se zvârcolea amar. A simțit că asfaltul de sub tălpi nu mai are stabilitate și se leagănă precum puntea unei ambarcațiuni lovite de

furtună. Câmpul vizual, la rândul lui, nu mai era echilibrat și părea că, din cauza unor ondulați inexplicabile, începe să se desfacă în mai multe volume. Pentru ea cutremurul de pământ reprezenta o inocentă necunoscută și chiar se amuza când auzea persoane în vârstă care își exprimau îngrijorarea față de ce, vai, ne așteaptă. Adevărul e că de atâtea ori posturile de televiziune luaseră în discuție sinistra perspectivă încât nimeni nu mai credea. 4 martie 1977 fusese de atâtea ori comemorat încât reluarea chestiunii o făcea pe ea și pe alții de o seamă să-și vâre degetele în urechi. Iarăși, iarăși... Nici măcar mama ei nu știa o iotă despre nenorocirea petrecută atunci. Din câte înțeleșese avea pe atunci un an, maxim doi. Memoria la așa o vârstă încă nu are putere. Doar geniile, oho, au amintiri atât de timpurii. Dar mama ei nu fusese un geniu, după cum nici ea nu intra în categoria aceasta selectă. Tatăl ei? În fața unei asemenea chestionări se poticnea așa cum te lovești în drum de o piatră și te rănești. Tăticul? Doamne sfinte...

Și-l amintea ca prin ceață, ca printr-un lichid tulbure în care privirea se împotmolește. Ceea ce răsărea în fața minții ei nu era chip de om, ci un contur imprecis, un fel de stafie care se coagulează doar pentru câteva secunde iar apoi se destramă lăsând în urmă un mănunchi de șuvițe alburii. Ivirea aceasta neverosimilă era tatăl ei și nu vreun duh răătăcitor prin încăperile necunoscute ale universului. De fapt, închidea ochii ca să-i păstreze imaginea care altfel se volatiliza imediat. În mijlocul nopții create astfel, chipul său, în mod paradoxal, căpăta consistență, nu mai era fantoma fără pic de carne pe ea, ci un om bătrân și trist, acoperit de o plapumă neînfațată, stând în capul oaselor pe o dormeză strâmbă, la care ținea ca la ochii din cap. Era poate patul în care muriseră toți ai lui, bunica, tatăl, mama, doar astfel s-ar fi explicat atașamentul față de obiect, deși el avea uneori o atitudine din care lăsa să se înțeleagă că nu-l interesează deloc familia și aproape că nici nu și-o recunoaște. Pe noptieră erau stivuite mai multe cărți, alături de care se aflau perechea de ochelari, stiloul, un caiet, precum și paharul nelipsit, umplut fie cu vin, fie cu lapte... Alma, mică, nu avea

cum să știe ce se petrece în sufletul acelui om pe care-l striga tati, apoi însă, pe măsură ce anii au trecut, s-a dumirit și odată ajunsă la maturitate a rămas cu gura căscată deoarece, așa socotea, în toată lumea nu putea să existe om mai lucid și în același timp mai desprins de realitatea din jur. De la sine înțeles, și-a spus ea după ce s-a mărit, un om care e rupt între asemenea tendințe divergente nu are cum s-o ducă mult. Tatăl ei murise când ea tocmai intrase la liceu. Murise așadar când avea cel mai mult nevoie de el. Nu se putea o dezertare mai păcătoasă. Așa considera de altminteri plecarea din viață a părintelui. Oare nu putuse și el să se menajeze, să se conserve, să țină de puținul de viață rămas? Doar știa că există un copil față de care are o serie de obligații... Nu i-a păsat. Alma nu făcea decât să reproducă ceea ce ieșea din gura mamei ei, o femeie muncitoare și săracă, dar cu anumite fumuri în cap din cauza cărora intra la rândul ei în categoria acelora care nu mai au contact cu realitatea. Va să zică, ambii părinți aveau o problemă de adaptare și de racordare la ceea ce era în jurul lor. Descoperind aceasta, fata a fost de-a dreptul șocată, mirându-se că-i întreagă și cât de cât a supraviețuit. Dar la liceu lucrurile nu mai puteau fi ca înainte. Simțea că a fost aruncată într-o lume care o privește cu răutate și abia așteaptă să apară primul prilej pentru a o sfârteca. Prilejul nu a întârziat, întruchipat de o colegă, Andreea, foarte elegantă, care se uita la ea de sus și odată i-a aruncat în față: Sărântoaco! Cuvântul pur și simplu i-a bubuit în urechi și a văzut negru în fața ochilor. Idiota nu putea s-o lovească mai rău. Țintise acolo unde o durea mai tare. Alma știa că în casa lor nu prea sunt bani, dar nu suferea să audă acest lucru din gura unui străin. Dorea poate să ascundă realitatea sub preș, dar preșul e subțire și cine are ochi buni vede ce se află dedesubt. Nici nu a știut atunci cum să reacționeze. Din păcate, lacrimile i-au țâșnit din ochi și a apărut în fața tuturor celor din jur ca o ființă slabă, neajutorată și neapărată. Numai într-o asemenea ipostază nu ar fi vrut să fie cunoscută. Arăta astfel care e punctul ei nevralgic iar colegii ar fi știut unde s-o lovească și cu altă ocazie. A plâns toată ziua și

nu se putea liniști. Mama, nepricepând ce e cu ea, se dădea de ceasul morții, dar ei îi era rușine să spună adevărul. Doar că femeia s-a dumirit în cele din urmă și atunci a luat-o în brațe plângând la rândul ei. Era o scenă melodramatică, de care s-ar fi putut rușina. Doar că pe vremea aceea nu prea știa ce e rușinea, un simțământ sau o senzație care te face să te înroșești de mama focului, să nu mai suferi pe nimeni din jur și să intri în pământ. S-a uitat adânc în ochii mamei care nu i-a mai spus nimic. Îi răspundea cu aceeași privire care exprima neputință și resemnare. Ce să facem?, părea ea să-i comunice non-verbal. Asta-i situația. Și în continuarea acestei mărturisiri mute venea secvența cea mai dureroasă: Dacă deșteptul de taică-tu s-a dus pe lumea ailaltă! Reproșul ar fi dat oricui de bănuț că persoana respectivă, soț și tată, și-ar fi pus capăt zilelor, deci ar fi fost vorba de o sinucidere. Adevărul nu era însă acesta, ci altul nu mai puțin neplăcut. Horia Pogoneanu decedase la o vârstă la care alții sunt bine mersi și chiar și bolnavi, depinzând de medicamente, tot au zile. Cu el însă soarta fusese nemiloasă și-l secerase poate tocmai când prezența lui pe lume era cu adevărat necesară. Aducându-și aminte de multe pagini ale trecutului, ochii Mariei, mama Almei, se întunecau într-atât încât nici măcar o luminiță nu mai răzbătea din miezul lor. Impresia era aceea că femeia, tocmai ca să neutralizeze suferința care o cotopea, se chircește și se zăvorăște în sine. Aproape că se petrifica, iar atunci ce poți să-i ceri unei pietre? Îi ceri oare să vorbească? Alma își amintea de acele momente când începea să plângă mai abitir și se închidea în cameră unde ea nu avea voie să intre. Reacția era atât de violentă încât fetei îi trecea toată durerea și rămânea dominată doar de o stare de curiozitate pentru a înțelege, cât se putea, ce însemna acel zbucium. Care erau fețele ascunse ale familiei? Fusese aruncată în lume de niște oameni nepregătiți pentru ceea ce făcuseră? Acesta era prețul plătit pentru că se bucura de viață? Dar ce viață e aia fără bani? Pe măsură ce trecea timpul trăia nenorocirea aceasta ca pe o tortură fizică. De multe ori nu aveau de mâncare decât o tocană de cartofi în care abia dacă descopereai câteva felii de

morcov. Bulionul fiind diluat, în oală se mai legăna doar o zeamă chioară roz prin care navigau cartofii curățați prost, mai degrabă ciopliți de cuțitul Mariei, care nu avea răbdare și astfel arunca la gunoi aproape jumătate din cantitatea cumpărată. Alma îi atrăgea mereu atenția că astfel își bate joc de produse, dar femeia nu o asculta, era din ce în ce mai încruntată și abia aștepta să termine treaba ca să-și aprindă o țigară. Fuma cu o îndârjire nefirească, sugea țigara pentru a nu pierde nici un fir din tutunul îndesat în cilindrul de hârtie. Pe cât de nepăsătoare era față de cartofii pe care-i irosea curățându-i neglijent, pe atât de atentă era la țigările fumate până la filtru. Alma era însă obișnuită cu toate. Faptul că mulți o priveau ca pe o fată săracă a încetat s-o mai deranjeze. La urma urmei, nici nu era o rușine. Și tocmai fiindcă nu se mai simțea deloc jenată îi făcea pe ceilalți să nu mai fie tentați s-o lovească acolo unde credeau ei că ar dura-o. Dacă n-o mai dura, loviturile cădeau în gol și scumpii ei colegi nu mai trăiau nici o satisfacție. Și-aducea aminte că era în ultimele clase de liceu și nu ieșea cu săptămânile din aceeași pereche de blugi. Dacă nu avea alta... Și nici de la *second hand*, de-al dracului, nu voia să-și cumpere... Colegele ei erau elegante foc, dar nu se mai sinchisea de eleganța lor. Să le ia babacii țoale de firmă cât or vrea, nu mă interesează! Lipsurile, după ce o vreme o măcinaseră, pe urmă o întăriseră. Tot pe atunci, tatăl ei care încă mai trăia îi spusese că aceasta a fost cea mai mare nerozie comisă imediat după revoluția din decembrie 1989: renunțarea la uniforma școlară. Și cine a luat decizia? Chipurile un filosof de prestigiu, uns în ianuarie 1990 ministru al învățământului, care a făcut harcea-parcea toată școala românească, dar pe el l-a durut exact în fund. S-a retras din funcție după ce a lăsat o moștenire cu urmări crâncene, pe care, completa el, le suferi și tu. Și ai vezi cât o să trăiască cetățeanul... Horia Pogoneanu nu avea de unde să știe că vorbește chiar ca un oracol. Domnul respectiv a ajuns să bată suta de ani, de parcă făcuse o înțelegere cu moartea să nu-l mai ia și, mai mult de atât, la o asemenea vârstă, în loc să stea acasă la el, ca să se reculeagă, dacă avea loc

vreo demonstrație antiguvernamentală, se vâra moț în frunte. Toți nătarăii îl priveau ca pe un zeu și i se mai și închinau... Horia nu s-a înșelat, dar aceasta nu l-a încălzit cu nimic. Alma își aducea aminte de acele momente jenante când tatăl ei nu se mai putea ține pe picioare. În ultima vreme se cherchelea și după un pahar. I se așeza la început pe față o mască a mirării, a nedumeririi, ca și când nu ar mai știut pe ce lume e, în ce casă sau în ce țară trăiește, după care se punea pe un râs prostesc. Râdea însă ca un copil, adică salva un fel de inocență care-l scotea din categoria bețivilor ordinari. Lăsa impresia că a ajuns în starea respectivă nu din cauza alcoolului, ci datorită unui joc care, captivându-l, i-a redat bucuria copilăriei. Urma căderea, mai corect spus năruirea. Centimetru cu centimetru, construcția persoanei sale se surpa. Nu cădea, nu se prăbușea, era ca o tasare lentă până la orizontală. Parcă pierdea a treia dimensiune și se mulțumea să trăiască bidimensional. Nemai-putând să se ridice în picioare, o lua spre pat în patru labe. Alma o auzea pe mama ei care țipa la el: Nu ți-e rușine? Te vede copilul...

Horia Pogoneanu fusese la viața lui profesor de română, la un liceu emerit din capitală, dar își luase ore și la o universitate particulară. Debutul său îl reprezentase o lucrare despre avangardism, în care nu spunea mare lucru, dar se mândrea cu faptul că adusesese în discuție un aspect pe care alți teoreticieni, vrând nevrând, îl ignoraseră. El subliniase faptul că autorului avangardist nu trebuie să-i slăbească atenția. Cum adică? I-ar fi întrebat curioșii. Așteptându-se la întrebare, își luase în carte măsuri de prevedere și explica tuturor că așa ceva e necesar deoarece avangardiștii sunt ispitiți de beția sau de inflația de cuvinte, aruncă, altfel spus, pe piață mai multă monedă decât pot acoperi și de aici urmează un haos curat... Tocmai de aceea, autocontrolul e absolut necesar... Ha, ha, ce chestie! exclamau aceiași curioși, de fapt răuvoitori, care abia așteptau să-l demoleze pe criticul hazardat. Hărțuirea îl dăduse gata. Alma și-l amintea dominat de un simțământ de lehamite și de abandon, mai puternic decât tot valul care-i gonise cartea de pe

pieță, de fapt, prima și ultima lui carte. Ieșise din război epuizat și nu mai avusese nici forță, nici curaj să se aștearnă din nou la lucru. Alma se gândea că acela fusese de fapt un fel de început al sfârșitului. Și la școală prestația lui lăsa de dorit. Nu mai era profesorul entuziast care, odată repartizat la catedră, arde ca o flacără pentru a lumina și a încălzi mințile elevilor. Hiberna acolo și mormăia de parcă aștepta să vină vreun șef, să-l ia de mână și să-l zboare afară. Coordonașe și un ceneclu al liceului, unde-i îndrumase pe tinerii care, după părerea lui, aveau talent. Îl lăsase însă de izbeliște, iar talentele pe care le încurajase degeaba veneau la el să-l întrebe cum se mai simte, deoarece le întorcea spatele. Declinul nu avea revers. Alma nu-și putuse explica multă vreme căderea aceasta a tatălui ei, pentru ca într-un târziu, când deja era domnișoară, să-i vină în minte și apoi să i se așeze pe limbă cuvintele salvatoare: A ținut garda jos! Poate vizionase atunci un meci de box, poate avea un prieten ahtiat după înfruntările pugilistice și care, dacă se ducea la o asemenea gală, o lua și pe ea. De la el învățase expresia: a ține garda jos! Dacă nu ridici pumnii, adversarul te face praf. Așa pățise și tatăl ei. Cartea aceea, singura, exemplificase o asemenea slăbiciune și imprudență. Dacă te iei de avangardiști, ai belit-o! Pe cât de exuberanți par, pe atât de încrâncenați sunt când sar la beregata tradiționaliștilor. De aceea trebuie să te aperi prin tot felul de trucuri și niciodată să nu spui ce gândești. Almei însă, noțiunile despre avangardă, tradiție și celelalte nu-i erau limpezi. Nu se dăduse în vânt după literatură și la un moment dat, când se mărise, o revoltau stivele de cărți din casă, îmbăcsite de praf, având atâr-nate peste ele și pânze de păianjen. De atunci îi și venise ideea că o bibliotecă e ceva inutil și la urma urmei din mediul virtual poți să capeți orice informație dorești. Cărțile, aceste animale de hârtie, și-au trăit veacul și deci pot fi aruncate pe foc. Judecata ei era necruțătoare și când o formulase în fața părinților, fără nici o ezitare în glas, aceștia se îngălbeniseră și pur și simplu nu au fost în stare de nici cea mai firavă ripostă. În fond, nu trebuiau să se mire, nici din respectul lor de odinioară față

de cultura scrisă mare lucru nu mai rămăsese, doar că Almei îi lipsea până și această nostalgie nobilă. Oricum, știau ei, generațiile din prezent nu mai prezintă continuitate, ceea ce caracterizează succesiunea lor e tocmai discontinuitatea, care, de fapt, e rană în toată puterea cuvântului, ca o plagă prin împușcare. Așa s-au simțit cei doi părinți atunci, doar că n-au avut încotro și au luat situația ca atare. El era oricum dezamăgit de toate și atât de mult se obișnuise să nu-și mai facă iluzii încât o nouă decepție adăugată mormanului care-l asalta nu sporea asfixia. De atunci Alma, uitându-se în ochii părintelui ei, a avut viziunea unui deșert cumplit și de neînving. Poate senzația de pustiu care i-a dominat și ei viața de atunci își avea obârșia tocmai în viziunea respectivă. Atunci a căpătat dovada precisă că ea este fiica aceluși om și nu a altuia. Nu era vorba de o asemănare fizică, ci de o înrudire intimă, datorită căreia nimic din ce mișcă în sufletul genitorului nu rămâne străin odraslei. La urma urmei, însăși plecarea de acasă fără ca până atunci să dea de bănuț că ar avea asemenea intenții, tot de la tatăl ei o moștenise. Și el plecase într-o seară când aproape că ochii îi ieșiseră din cap și nu era în stare să spună decât atât: mă sufoc. Alma și-l amintea foarte bine, ea nu avea mai mult de doisprezece ani, era în clasa a cincea sau a șasea, dar la vârsta aceea tot ce e trăit se întipărește indestructibil în carnea memoriei. Hotărârea lui curajoasă fusese efectul unui scandal avut cu Maria. Nu era prima lor ceartă. Alma, de-a lungul copilăriei, asistase la multe înfruntări dintre cei doi și chiar se obișnuise cu ele. Auzea de la colegi că și în casele lor au loc ciocniri similare, dar parcă la ea era mai mult și nu doar fiindcă ar fi fost folosite cuvinte mai urâte sau, Doamne ferește, s-ar fi lăsat cu violențe fizice, dar întunecările care precedau sau urmau certurilor, prin densitatea și apăsarea lor, tulburau orice conștiință. Oricât de senin sau de inocent ai fi fost, pus în fața acelor încleștări mute voiai să-ți iei câmpii. Alma știa că toată spaima ei față de oameni și nevoia de singurătate le căpătase din cauza celor petrecute acolo, în casa unde se născuse. Avea amintiri dureroase, care-i tăiau sufletul, îl hăcuiau, suferința

trăită nu era doar de ordin psihic, ci se resimțea și la nivel concret, somatic. De multe ori se întrebese ce fel de om e, totuși, tatăl ei. O iubește cu adevărat sau ceea ce face pentru ea e doar rezultatul obligației de părinte? Niciodată nu-l rugase ceva ca s-o refuze, dar felul cum îi îndeplinea dorințele oglindea atâtea oboșală și dovedire a faptului că nu are încotro încât o dată a și vrut să refuze ceea ce el îi cumpărase, niscai prăjituri sau o jucărie. Poate se gândea că nu e departe ziua când va dispărea și atunci nu va mai fi cine să-i aducă ceva. Momentul acela îi va rupe viața în două, ce a fost până atunci și ce va urma, cu toate acestea, trăia și o ușurare știind că nu-l va mai vedea pe el. Cine era el? Tatăl? Își pusese de multe ori această întrebare și rămânea dezarmată în fața decalajului dintre sensul cuvântului și realitatea pe care o trăia. Toată lumea îi spusese că tatăl e ceva sfânt, făptura care după mamă te iubește cel mai mult sau uneori o întrece pe mamă, doar că persoana din fața ei nu o ajuta să nutrească asemenea convingeri. Îl simțea ca pe un străin, un om împreună cu care locuiești și de aceea te și obișnuiești cu el, dar nimic altceva. Se întrebese nu de puține ori: Oare omul acesta neglijent, neras, care poate sta cu ochii pe pereți ore în șir sau care, ca un leu în cușcă, se mișcă dintr-o cameră în alta și pierde astfel timpul, poate fi tatăl meu? Eu am văzut cum arată tații colegelor mele, mai mare dragul de ei... Sunt aranjați, dichisiți, zâmbitori, nu stau amărâți de zici că li s-au înecat toate corăbiile... Dacă natura a făcut ca el să fie tatăl meu, la mijloc trebuie să fie o greșală foarte mare... Judecata ei era extrem de severă, dar, din fericire, bietul Horia Pogoneanu nu a aflat niciodată ce gândește de fapt fata lui despre el. De altminteri, înainte de-a pleca de acasă nu mai trăia decât într-un fel de delir megalomanic, declarând sus și tare că el se înrudește, e drept, de departe, cu omul politic Victor Rădulescu Pogoneanu arestat de comuniști în 1947 și mort înainte de-a împlini 55 de ani în penitenciarul de la Văcărești. Ce vremuri! exclama și cine-l asculta se crucea fiindcă așa ceva nu mai pomenise, să fii gelos pe cineva mort în pușcărie, copleșit de lipsuri și de suferințe? O fi domnul acela cât de cât